

Dokumentations- und Gedenkstätte Sandbostel e.V.

Stalag X B: Die Geschichte eines Kriegsgefangenen- und KZ-Auffanglagers in Norddeutschland 1939-1945

Obóz jeniecki Sandbostel

We wrześniu 1939 roku przybyło do obozu Sandbostel, leżącym na uboczu pól wrzosowych pomiędzy Łabą a Wezerą, kilka tysięcy polskich jeńców wojennych.

W obozie X B w okręgu wojskowym Hamburg, przebywało aż do wyzwolenia w kwietniu 1945 roku kilkaset tysięcy osób przybyłych tutaj prawie ze wszystkich stron świata. Byli to głównie jeńcy wojenni ze Związku Radzieckiego, Francji, Polski, Jugosławii i Wielkiej Brytanii, internowani włoscy żołnierze, brytyjscy marynarze z Marynarki Handlowej, członkowie z Powstania Warszawskiego z 1944 roku, oraz około 10000 więźniów politycznych przekazanych z obozów koncentracyjnych. Niektórzy jeńcy wojenni pozostawali w obozie tylko przez kilka dni, inni spędzali tutaj kilka lat. Jeńcy zatrudniani byli w licznych zakładach północnoniemieckiego przemysłu wojennego.

Jesienią i zimą 1941/42 doszło w obozie do masowych zgonów wśród jeńców radzieckich. Przyczyną tych zgonów było wygłodzenie, zarażenie chorobami, wyczerpanie organizmów oraz gwałty. Do masowych zgonów doszło również w kwietniu i maju 1945 roku wśród przetransportowanych do obozu więźniów politycznych z obozów koncentracyjnych. Zmarli w obozie jeńcy pochowani zostali na znajdującym się w odległości około 2 km od obozu cmentarzu. Do dziś nie została ustalona dokładna liczba osób pochowanych na tym cmentarzu. Ich szacunkowa ilość waha się pomiędzy 8000 a 50000 zmarłych.

Wojska brytyjskie oswobodziły obóz w dniu 29 kwietnia 1945 r. W maju 1945 roku Brytyjczycy spalili część baraków w obozie, inna część baraków została przez nich rozebrana. Od maja 1945 roku do 1948 roku przebywali w obozie internowani członkowie formacji SS oraz przywódcy nazistowscy w liczbie kilku tysięcy. W latach 1952 do 1960 w pozostałych jeszcze barakach umieszczeni zostali młodociani uciekinierzy z NRD. W 1974 roku reszta z baraków, które nie zostały przekazane pod grunty orne, zostały na przyszły rozwój Immenhain. Pozostawiono 25 baraków, które stoją do dziś na miejscu byłego obozu, jako zabytek i pomnik pamięci po obozie X B. Od 1992 roku (za wyjątkiem małych zmian) podlegają one ochronie zabytków.

W lecie 1945 roku Sowiecka Misja Wojskowa zleciła postawienie na cmentarzu Sandbostel pomnika ku czci zmarłych w obozie żołnierzy Armii czerwonej. W 1949 roku cały cmentarz został zmodyfikowany i na nowo rozmieszczony. Dotychczasowe 53 masowe mogiły radzieckie przekształcono w 14 zbiorowych grobów obejmujących teraz znacznie mniejszy teren. W 1956 roku na polecenie władz powiatu Bremervörde oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Dolnej Saksonii zburzony został radziecki pomnik. Przyczyną zburzenia był między innymi napis na pomniku ze znacznie zawyżoną liczbą pochowanych tam radzieckich jeńców wojennych.

W 1956 roku zakończone zostało przemieszczanie prawie 3000 zmarłych w obozie więźniów politycznych z mogił masowych. Czynności te zostały ostatecznie uregulowane. Szczątki nieradzieckich jeńców wojennych przekazane zostały do ich rodzinnych krajów poprzez Włochów z Centralnego Cmentarza w Hamburgu-Oejendorf. Do dziś na cmentarzu znajduje się jeszcze około 170 grobów pojedynczych; jeńców polskich, jugosłowiańskich oraz nieznanych żołnierzy. Narodowe organizacje byłych więźniów obozów koncentracyjnych jak Amicale Internationale de Neuengamme starają się o to aby historia obozu X B nie poszła w zapomnienie, a miejsca spoczynku jeńców wojennych w obozie Sandbostel były utrzymywane w godnym stanie. Odpowiedzialnym za utrzymanie cmentarza w należytym stanie od 1946 roku były władze Dolnej Saksonii, w 1973 roku na zarządzenie rządu Dolnej Saksonii obowiązek ten spoczywa na gminie Sandbostel.

Impresja: Dokumentations- und Gedenkstätte Sandbostel e. V. Großer Platz 4, 27432 Bremervörde, Tel/Fax 04761/746858. Archiv, biblioteka prezentacji, Wystawy, Odczyty, sala dla grup zwiedzających. porozumienie o prowadzenie w Sandbostel.

Homepage: www.dokumentationsstaette-sandbostel.de
E-Mail: info@dokumentationsstaette-sandbostel.de